

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษา คุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอห้วยไทร จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น จะกล่าวถึงสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะตามลำดับ

### สรุปผลการวิจัย

#### 1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของครู ซึ่งแบ่งเป็น 7 ลักษณะใหญ่ดังนี้คือ ความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ ความมีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนา มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม การยอมรับนวัตกรรมและการยอมรับนับถือ

1.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่โดยจำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา ภูมิภาค การเข้าร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท การเป็นเลขานุการสภาตำบลและการมีตำแหน่งในคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล

#### 2. สมมติฐาน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานดังนี้

2.1 ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านแตกต่างกันทั้ง 7 ลักษณะ ได้แก่ ความรู้ความ

สามารถ ความเป็นผู้นำ ความมีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนา มนุษยสัมพันธ์  
คุณธรรม การยอมรับนวัตกรรมและการยอมรับนับถือ

2.2 ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ  
คุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนารอบทของผู้อยู่บ้านแตกต่างกัน

2.3 ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่  
ส่งเสริมการพัฒนารอบทของผู้อยู่บ้านแตกต่างกัน

2.4 ครูที่มีภูมิลำเนาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริม  
การพัฒนารอบทของผู้อยู่บ้านแตกต่างกัน

2.5 ครูที่เคยเข้าร่วมโครงการ และไม่เคยเข้าร่วมโครงการ  
การศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่  
ส่งเสริมการพัฒนารอบทของผู้อยู่บ้านแตกต่างกัน

2.6 ครูที่เคยเป็นและไม่เคยเป็นเลขานุการสภาตำบลมีความคิดเห็น  
เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนารอบทของผู้อยู่บ้านแตกต่างกัน

2.7 ครูที่เคยมีตำแหน่งและไม่เคยมีตำแหน่งในคณะทำงานสนับสนุน  
การปฏิบัติการพัฒนารอบทระดับตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริม  
การพัฒนารอบทของผู้อยู่บ้านแตกต่างกัน

### 3. กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจคือ ผู้วิจัยหาข้อมูลจาก  
แบบสอบถามซึ่งถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน  
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอห้วยไทร ในปีการศึกษา 2535 จำนวน 6  
กลุ่มโรงเรียน มีโรงเรียน 43 โรงเรียน เป็นผู้บริหาร จำนวน 62 คน และ  
เป็นผู้ปฏิบัติการสอน จำนวน 490 คน รวมทั้งสิ้น 552 คน การหากกลุ่มตัวอย่าง  
ใช้วิธีสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) มีขั้นตอนดังนี้

3.1 สุ่มผู้บริหารจาก 43 โรงเรียน จำนวนผู้บริหาร 62 คน  
โดยกำหนดโควตาให้โรงเรียนละ 1 คน ได้ผู้บริหาร จำนวน 43 คน

3.2 สุ่มโรงเรียนมากลุ่มโรงเรียนละ 3 โรงเรียน ได้จำนวน 18โรงเรียน  
แล้วใช้ครูผู้ปฏิบัติการสอนทุกคน จำนวน 222 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

#### 4. การสร้างแบบสอบถาม

ได้ศึกษาเนื้อหาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร บทความวารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนขอคำแนะนำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษา นำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบ ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา การเข้าร่วมโครงการ การศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท การเป็นเลขานุการ สภาตำบลและการมีตำแหน่งในคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน 67 ข้อ มีความเชื่อมั่น (Reliability) ในช่วง 0.89 ถึง .95 ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถเท่ากับ .93 ด้านความเป็นผู้นำเท่ากับ .92 ด้านความมีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนาเท่ากับ .91 ด้านมนุษยสัมพันธ์เท่ากับ .89 ด้านคุณธรรมเท่ากับ .94 ด้านการยอมรับนวัตกรรมเท่ากับ .95 และด้านการยอมรับนับถือเท่ากับ .90

#### 5. การเก็บข้อมูล

นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จสมบูรณ์แล้วไปแจกและเก็บด้วยตนเองตามโรงเรียนที่สุ่มได้ จำนวน 18 โรงเรียนทุกคนและส่งทางไปรษณีย์ถึงผู้บริหารโรงเรียนที่เหลือ จำนวน 25 โรงเรียน ๆ ละ 1 ฉบับ ทั้งนี้มีหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ แบบสอบถามทั้งหมด 265 ฉบับ ได้รับคืนและสมบูรณ์ จำนวน 252 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 95.09

## 6. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ตามลำดับดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยวิธีค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านวิเคราะห์โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มของตัวแปร ใช้ค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธีของทูกีย์ (Tukey) โดยใช้ความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล โดยตารางและตีความเรียงตามสำคัญของค่าคะแนนเฉลี่ย

## 7. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ สรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

### 7.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

7.1.1 กลุ่มตัวอย่าง เป็นครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามตำแหน่งพบว่า เป็นผู้บริหาร จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 และผู้ปฏิบัติการสอนจำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 83.7

7.1.2 จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 10-20 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 รองลงมาครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 และน้อยที่สุดคือ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0

7.1.3 จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามระดับการศึกษาพบว่า ครูส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 รองลงมาคือ ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4

7.1.4 จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามภูมิลำเนาพบว่า ครูส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอที่ปฏิบัติการสอน จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 และรองลงมาคือ ครูที่มีภูมิลำเนานอกเขตอำเภอที่ปฏิบัติการสอน จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6

7.1.5 จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามการเข้าร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 69.8 และรองลงมาคือ ครูที่เคยเข้าร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2

7.1.6 จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามการเป็นเลขานุการสภาตำบลพบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เคยเป็นเลขานุการสภาตำบล จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 92.1 และรองลงมาเป็นครูที่เคยเป็นเลขานุการสภาตำบล จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9

7.1.7 จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามตำแหน่งในคณะกรรมการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบลพบว่าครูส่วนใหญ่ไม่เคยมีตำแหน่งในคณะกรรมการสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 89.3 และรองลงมาคือครูที่เคยมีตำแหน่งในคณะกรรมการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 10.7

7.2 ความความคิดเห็นของครูที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านทุกคุณลักษณะที่ศึกษาอยู่ในระดับมาก ลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยตามค่าคะแนนเฉลี่ยคือ ด้านคุณธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความมีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนา ด้านความเป็นผู้นำ ด้านการยอมรับนับถือ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านการยอมรับนวัตกรรม

7.3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา การเข้าร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท การเป็นเลขานุการสภาตำบล และการมีตำแหน่งในคณะกรรมการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล ตามลำดับดังนี้

7.3.1 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติการสอนที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 ลักษณะ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

7.3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-20 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป ที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการยอมรับนวัตกรรม ( $P=.0184$ ) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านด้านการยอมรับนวัตกรรมสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-20 ปี ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

7.3.3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีกับครูที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านทุกด้านทั้ง 7 ลักษณะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่ครูที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไปมีระดับความคิดเห็นสูงกว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีทั้ง 7 ลักษณะ

7.3.4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีภูมิลำเนาในอำเภอที่ปฏิบัติราชการกับครูที่มีภูมิลำเนานอกอำเภอที่ปฏิบัติราชการที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 ลักษณะ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

7.3.5 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่เคยเข้าร่วมโครงการกับครูที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 ลักษณะ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

7.3.6 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่เคยเป็นเลขานุการสภาตำบลกับครูที่ไม่เคยเป็นเลขานุการสภาตำบล ที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการ

พัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 ลักษณะ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

7.3.7 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่เคยมีตำแหน่งกับครูที่ไม่เคยมีตำแหน่งในคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบลที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 ลักษณะ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

### การอภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของครูประถมศึกษาอำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นยังไม่มีผู้ใดวิจัยมาก่อนและการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 ลักษณะ ซึ่งได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ ความมีจิตมุ่งมั่นในการพัฒนา มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม การยอมรับนวัตกรรม และการยอมรับนับถือ รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของครูที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 ลักษณะดังกล่าว โดยจำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา การเข้าร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท การเป็นเลขานุการสภาตำบล และการมีตำแหน่งในคณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบลและจากการวิเคราะห์ข้อมูลและจากผลการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามลำดับดังต่อไปนี้

#### 1. ความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้าน

จากผลวิจัยครั้งนี้พบว่า ความคิดเห็นของครูที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ลักษณะโดยลำดับตามค่าคะแนนเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่คุณธรรม ( $\bar{X}=4.33$ ) มนุษยสัมพันธ์ ( $\bar{X}=4.26$ ) ความมีจิตมุ่งมั่นในการพัฒนา ( $\bar{X}=4.22$ ) ความเป็นผู้นำ

( $\bar{X}$ =4.21) การยอมรับนับถือ ( $\bar{X}$ =4.18) ความรู้ความสามารถ ( $\bar{X}$ =4.02)  
และการยอมรับนวัตกรรม ( $\bar{X}$ =3.98)

ผู้วิจัยมีความเห็นดังต่อไปนี้

1.1 ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของ  
ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกลักษณะที่ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ  
อับดุลฮาติม มินซาร์ (2535 : 63) ได้ทำวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติการ  
โครงการพัฒนาเพื่อความหวังใหม่ตามทัศนะของผู้นำมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้  
สุวภา บุญรัตน์ (2535 : 84) ทำวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร  
โรงเรียนการศึกษาพิเศษ วาสนา บุญรอด (2535 : 65) ทำวิจัยเรื่องทัศนะของ  
ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนและกรรมการสภาตำบลที่มีต่อบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่  
เป็นจริงของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในจังหวัดยะลา ซึ่งสอดคล้องกันคือมีความคิดเห็น  
ต่อคุณลักษณะต่าง ๆ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน การที่ครูมีความเห็นว่าคุณลักษณะ  
ที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับมาก น่าจะมีสาเหตุจากการที่  
บุคคลจะเป็นผู้ใหญ่บ้านได้นั้น จำเป็นต้องมีคุณสมบัติหลาย ๆ อย่าง พร้อมทั้งจะเป็น  
ผู้นำเพื่อทำงานให้กับส่วนรวมเป็นที่ยอมรับและเกิดความศรัทธาของคนในหมู่บ้าน  
ดังที่ เรวดีไชยพาน (2523 : 18-19) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่ดีในการ  
พัฒนาชุมชนว่า ผู้นำท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญนอกเหนือผู้นำอื่น ๆ ดังนี้

- 1) ช่วยเหลือผู้อื่นในการแก้ปัญหา
- 2) ให้คำแนะนำอย่างมีเหตุผล
- 3) เป็นผู้ที่มีน้ำใจที่จะพัฒนา (Willing to develop) สภาพชีวิต  
ในชุมชนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ
- 4) เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและประชาชน
- 5) เป็นผู้ที่รักการทำงานร่วมกับประชาชนเพราะงานพัฒนาเป็นของ  
ชุมชน
- 6) เป็นผู้ที่ยากเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ยอมรับแนวความคิดและ  
เทคโนโลยีใหม่ใช้ในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชน
- 7) เป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพราะผู้นำเป็นคนแรก  
มองเห็นความต้องการและริเริ่มกิจกรรมในชุมชน

- 8) เป็นผู้แนะแนวทาง (Guide) ผู้นำจะช่วยวิเคราะห์ปัญหาความต้องการและวิธีแก้ปัญหากลุ่มสมาชิกในชุมชน
- 9) เป็นผู้มีความเสียสละ ทำงานเพื่อประโยชน์ของชุมชน
- 10) เป็นผู้มีความสามารถในการสื่อสารและประสานงาน
- 11) เป็นผู้มีความสามารถในการรวมกลุ่ม
- 12) เป็นผู้ที่ใช้ใจระบบการเปลี่ยนแปลง
- 13) เป็นผู้ที่มีความกล้าเสี่ยง กล้าได้ กล้าเสียอย่างมีเหตุผล
- 14) เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถความเป็นผู้นำ ความมีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนา มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม การยอมรับนวัตกรรม และการยอมรับนับถือ เป็นคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านที่สำคัญมากและจำเป็นที่ต้องมีในตัวของผู้ผู้นำ เพื่อนำท้องถิ่นให้มีการพัฒนา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพชีวิตในชุมชนให้ดีขึ้น

1.2 สำหรับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านตามความคิดเห็นของครู พบว่าคุณลักษณะที่มีระดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้คือ คุณลักษณะด้านคุณธรรม มนุษยสัมพันธ์ ความมีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนา ความเป็นผู้นำ การยอมรับนับถือ ความรู้ความสามารถและการยอมรับนวัตกรรม จากผลดังกล่าวผู้วิจัยมีความเห็นตามลำดับดังนี้

1.2.1 คุณลักษณะด้านคุณธรรม การที่ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านด้านคุณธรรมอยู่ในระดับมากเป็นอันดับแรก เป็นเพราะว่าคุณธรรมเป็นเครื่องบ่งชี้คุณงามความดีของคน คนที่มีคุณธรรมย่อมเป็นคนที่มีบทบาทและพฤติกรรมในการเสริมสร้างความสุขความเจริญ ให้เกิดขึ้นในสังคมของตนพร้อมทั้งเป็นตัวอย่างที่ดีงาม นอกจากนั้นลักษณะงานของผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำต้องปกครองดูแลทุกข์สุขของสมาชิกในหมู่บ้าน และการพัฒนาหมู่บ้านจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มคน การเขียนโครงการ การจัดสรรงบประมาณ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากที่สุด จึงเห็นว่าการมีคุณธรรม จะสามารถทำให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำที่มีความซื่อสัตย์ จริงใจมีความยุติธรรม มีเมตตา กรุณา ไม่มีจิตใจอำมาตยาบยาบาท สิ่งเหล่านี้เป็นตัวชี้ให้สังคมยอมรับเป็นรากฐานของการทำงานให้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับที่ จรูญ สุภาพ (2521 : 184) ได้กล่าวถึง

ธรรมะเพื่อความมั่นคงทางการเมืองของชาติข้อหนึ่งคือ ความซื่อสัตย์ของคนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความซื่อสัตย์ของผู้บริหารประเทศและข้าราชการ เพราะถ้าหากขาดความซื่อสัตย์แล้วก็จะทำให้มีการทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง อันทำให้ประเทศชาติเสียหายอย่างใหญ่หลวง

1.2.2 คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ การที่ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาของผู้ใหญ่บ้านในด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากเป็นอันดับสอง อาจเป็นเพราะว่าผู้ใหญ่บ้านจำเป็นต้องติดต่อประสานงานกันหลาย ๆ ฝ่าย และเป็นผู้รับนโยบายโครงการต่าง ๆ ไปปฏิบัติ ดังนั้นการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ผู้ใหญ่บ้านสามารถปรับตัวได้เป็นอย่างดี ชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือในการทำงานอย่างเต็มที่ ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ สุเมธ เตียวอิศเรศ (2527 : 117) ได้กล่าวว่า การมีมนุษยสัมพันธ์อันดีจะก่อให้เกิดความชอบพอและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันและกันมีผลทำให้การงานประสบผลสำเร็จ แต่ถ้ามนุษยสัมพันธ์ไม่ดี ก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งหรือไม่เข้าใจกันและส่งผลให้งานส่วนรวมขององค์กรล้มเหลวได้และตรงกับ สมาน จันทมิตรี และโสภณ พวงสุวรรณ (2527 : 208-209) กล่าวว่า ผู้ปฏิบัติงานที่ดีต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์กับต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วย สามารถเข้ากับคนได้ ดังคำกล่าวที่ว่า "มนุษยสัมพันธ์เปรียบเสมือนน้ำอันเป็นเครื่องเสริมสร้างให้กรวดทราย เหล็ก หิน เกาะติดกันเหนียวแน่นฉันทิโค มนุษยสัมพันธ์ก็ย่อมจะเป็นเครื่องเชื่อมโยงให้มนุษย์ทั้งหลายให้เข้ากันได้ เห็นอกเห็นใจกัน ร่วมมือกันด้วยดีฉันทิโค" และสำราญ ไชยศร (2527 : 166) กล่าวว่า ผู้นำย่อมทำงานคนเดียวไม่ได้ จะต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา ต้องทำความเข้าใจผู้อื่นและทำให้ผู้อื่นเข้าใจตนเอง เพราะความเข้าใจเป็นรากฐานของความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทำให้สะดวกในการบริหารงาน

1.2.3 คุณลักษณะด้านความมุ่งมั่นในการพัฒนา การที่ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้าน ในด้านความมุ่งมั่นในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าคุณลักษณะด้านความมีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนา เป็นคุณลักษณะสำคัญลักษณะหนึ่งเนื่องจากเป็นตัวชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาชนบทจะสำเร็จหรือล้มเหลว โครงการพัฒนาชนบทหลายโครงการต้องล้มเหลวเพราะผู้ปฏิบัติงานขาดความจริงจังและจริงจังในการปฏิบัติงานและไม่กล้าเผชิญหน้ากับ

ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ทองคุณ หงส์พันธ์ (2522 : 31) ที่กล่าวว่า หากสังคมใดสมาชิกในสังคมมีเจตน์จำนง หรือจิตมุ่งมั่นที่จะพัฒนาแล้ว ปัญหา ด้านอื่น ๆ รวมทั้งปัญหาความคืบสมรรถภาพนี้จะพัฒนาก็จะถูกขจัดไปในที่สุด การ สร้างความมีจิตมุ่งมั่นที่จะพัฒนา ให้เกิดกับองค์กรของรัฐ ผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนา ชนบทและชนนินชาติจะเป็นการสร้างสมรรถภาพและศักยภาพในการพัฒนาและพบว่า ผู้นำท้องถิ่นของหมู่บ้านที่มีผลสำเร็จในการพัฒนาสูง มีจิตมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสูงกว่าผู้นำ ท้องถิ่นของหมู่บ้านที่มีผลสำเร็จในการพัฒนาต่ำ

1.2.4 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ การที่ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านด้านความเป็นผู้นำอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ลักษณะสังคมชนบทนั้นผู้ใหญ่บ้านยังมีความสำคัญมาก ชาวบ้าน เคารพ เชื่อฟังและปฏิบัติตามและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำอย่างแท้จริง อันจะนำชุมชนไปสู่ ความเจริญก้าวหน้าได้ สอดคล้องกับที่ อุทัย หิรัญโค (2524 : 8-16) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมี และนำมาใช้เพื่อชักจูงใจให้บุคคลร่วมมือกัน ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีผู้นำที่สามารถ ความเป็นผู้นำที่แท้จริงมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จขององค์กรในอันที่จะบริหารงาน ให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับที่ ทองคุณ หงส์พันธ์ (2522 : 29) กล่าวว่า ความเป็นผู้นำของผู้นำท้องถิ่น เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จและ ความล้มเหลวต่อการพัฒนาหมู่บ้าน

1.2.5 คุณลักษณะด้านการยอมรับนับถือ การที่ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ ในชุมชนชนบทประชาชนให้ความเคารพนับถือผู้ใหญ่บ้านมาก ผู้ใหญ่บ้านจำเป็นต้อง มีความพร้อมทั้งทางด้านสุขภาพร่างกายจิตใจ ความประพฤติดี มีความมั่นคงทาง ครอบครัวและฐานะทางเศรษฐกิจสอดคล้องกับที่ นิพนธ์ กินาวงศ์ (2523 : 21) กล่าวว่าคุณสมบัติของผู้นำต้องมีสุขภาพดี มีความรู้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน มีความเฉลียวฉลาด มีอารมณ์มั่นคงและมีความประพฤติดี นอกจากนี้ประชาชนยังให้ ความไว้วางใจกับผู้ที่มิวงศ์ตระกูลที่บรรพบุรุษเป็นผู้นำที่มีความสามารถ ชื่อสัตย์สุจริต ต่อหน้าที่ รู้จักข้าราชการพอสมควร ซึ่งก่อให้เกิดความศรัทธาพร้อมที่จะปฏิบัติตาม พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือเช่นเดียวกับ วิจิต ศรีวิสรณ์ (2531 : 71-74) ได้วิจัย เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอตามทัศนะของคณะ

กรรมการประถมศึกษาอำเภอ เขตการศึกษา 6 พบว่า การมีสุขภาพจิตดี มีอารมณ์  
มั่นคง มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม จะทำให้บุคคลอื่นที่พบเห็นมีความศรัทธาและยกย่อง  
นับถือ ซึ่งจะเป็นหนทางนำไปสู่การให้ความร่วมมือในการทำงานและมหาวิทยาลัย  
สงขลานครินทร์ (2530 : 6) ได้สรุปความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเก่า  
จะต้องมีสุขภาพทางกายและจิตใจเป็นที่พึงประสงค์ของคนทั่วไป ควรมีความ  
ประพฤติดี หมายถึง มีการแสดงออกให้เป็นที่ยอมรับและได้รับการยกย่องถือเป็น  
แบบอย่างทางพฤติกรรมได้ ผู้ที่ประพฤติดีย่อมเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงาน  
และได้รับความร่วมมือในการทำงาน

1.2.6 คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถที่ครูมีความคิดเห็น  
เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทในด้านความรู้ความสามารถอยู่ในระดับ  
มาก อาจจะเป็นเพราะเชื่อว่าบุคคลที่จะเป็นผู้นำได้นั้นต้องมีความรู้ความสามารถ  
เป็นพื้นฐาน เพราะผู้ใหญ่บ้านในฐานะผู้นำมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการ และเป้าหมาย  
ในการพัฒนาสามารถที่จะอธิบายเกี่ยวกับสภาพของหมู่บ้านและให้คำแนะนำถ่ายทอด  
ความรู้แก่ประชาชนได้ตรงกับที่ นฤมล ตันธสุเรศรัฐ (2532 : 630) กล่าวว่า  
การมีความพร้อมในด้านความรู้ เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง  
ก็จะเกิดความคิดที่จะนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และความรู้นี้เป็น  
พื้นฐานของการรู้จักคิดหาวิธีแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง  
ครอบครัวและชุมชนสอดคล้องกับ วีระ บำรุงรักษ์ (2527 : 88) กล่าวว่า การ  
เฝ้าหาความรู้จะช่วยเสริมสร้างความสามารถให้แก่ตน นับว่าเป็นสิ่งดีและมีประโยชน์  
ต่อการพัฒนาประเทศ และโนลท์ (Nolte, 1966 : 385-398) ได้กล่าวว่า  
คุณลักษณะที่เด่น ๆ ของผู้บริหารที่มีความสามารถในการทำงานได้ดีคือมีวิธีการอย่าง  
ชาญฉลาด และผู้บริหารมีประสบความสำเร็จย่อมสามารถแก้ปัญหาได้ดี

1.2.7 คุณลักษณะด้านการยอมรับนวัตกรรม การที่ครูมีความคิดเห็น  
เกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้าน ด้านการยอมรับนวัตกรรม  
อยู่ในระดับมากเป็นอันดับสุดท้าย อาจจะเป็นเพราะว่าชนบทซึ่งห่างไกลความเจริญ  
ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ยังอาศัยการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม  
ไม่นิยมเครื่องมือที่ทันสมัย ดังนั้นการนำวิธีการใหม่ ๆ ตลอดจนแนวคิดใหม่ ๆ และ  
เทคโนโลยีมาใช้จำเป็นต้องพึ่งพาผู้นำท้องถิ่นที่ทันต่อเหตุการณ์ มีนิสัยชอบค้นคว้าหา  
ความรู้นำความรู้ใหม่มาประยุกต์ใช้สร้างความเจริญให้กับชุมชนยิ่งขึ้น สอดคล้องกับที่

นฤมล ตันธสุรเศรษฐ์ (2532 : 707) กล่าวว่า การยอมรับนวัตกรรมเป็นการก่อให้เกิดความรู้ ก่อให้เกิดการปฏิบัติตามแนวทางใหม่และยกเลิกหรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติตามแบบอย่างที่เคยยึดถือมาในอดีตและสอดคล้องกับ เจลลีว บุรีภักดี (2532 : 227) กล่าวว่าการศึกษาเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องสร้างคนให้มีลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ อันได้แก่ การมีเจตคติที่ทันสมัยยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่มาใช้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าคุณลักษณะคุณธรรมมีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุดนั้น ถ้าพิจารณาถึงความเป็นไปได้แล้วคุณลักษณะความเป็นผู้นำจะมีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าเพราะผู้ใหญ่บ้านเป็นหัวหน้า เป็นผู้นำของหมู่บ้าน มีบทบาทในการให้คำปรึกษาเสนอความต้องการของราษฎร ทำแผนงานและโครงการต่าง ๆ นอกจากนั้นยังทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างราษฎร แต่ที่ผลการวิเคราะห์เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะลักษณะของสังคมไทยให้ความสำคัญให้ความเคารพนับถือผู้ที่มีคุณธรรมมากกว่า เชื่อว่าผู้ที่มีคุณธรรมน่าจะเป็นหัวหน้าที่ดีได้

## 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้าน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นของครูที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านทั้ง 7 ลักษณะโดยจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบ ปรากฏผลตามลำดับดังนี้

2.1 ความคิดเห็นของครู ระหว่างครูที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารกับครูผู้ปฏิบัติการสอน พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง 7 ลักษณะ ซึ่งได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ ความมีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ คุณธรรม การยอมรับนวัตกรรม และการยอมรับนับถือ ดังนั้นจึงไม่เป็นตามสมมติข้อ 1 ซึ่งตั้งไว้ว่าแตกต่างกัน ที่ปรากฏผลการวิจัยเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนเป็นข้าราชการที่สังกัดหน่วยงานเดียวกันกับการปฏิบัติหน้าที่ก็ไม่ได้แตกต่างกันมากนัก มีสภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน นอกจากนี้การปฏิบัติงานในโรงเรียนมีการทำงานกันเป็นทีม มีการระดมพลัง

ความคิด ครูทุกคนมีส่วนในการแสดงความคิดเห็น กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนการปฏิบัติด้วยกันจึงทำให้ความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนไม่แตกต่างกันซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ สุทธิชาย ปรียาภ (2518 : 48) พบว่า ตำแหน่งไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นตรงกับที่ บุญเสริม ฤทธิเดช (2536 : 131) พบว่า ทักษะของผู้บริหารกับครูต่อการปฏิบัติงานของ คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดไม่แตกต่างกัน ชัดแจ้งกับการวิจัยของ เพ็ญพร เหมบุปผะ (2533 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้บริหารและครูอาจารย์มี ทักษะต่อสมรรถภาพในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดนครราชสีมาแตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ระหว่างครูที่มีประสบการณ์ ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี 10-20 ปีและมากกว่า 20 ปีขึ้นไป พบว่ามี 6 ลักษณะ ที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ ความมีจิตใฝ่งมั้นในการพัฒนา มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม และการยอมรับนับถือ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ จำเนียร สุขทอง (2535 : บทคัดย่อ) พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการปฏิบัติงานของนิติกร ไม่ขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์การบริหาร สอดคล้องกับ สว่าง เรืองอุไร (2530 : 114) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีทักษะต่อระดับ การปฏิบัติงานในกระบวนการบริหารบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดย ส่วนรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับ สีลา สุวรรณนิมิตร (2533 : 177) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานที่ ต่างกันมีทักษะต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในส่วนนี้จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

ส่วนด้านการยอมรับนวัตกรรม ( $p=0.0184$ ) พบความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อทดสอบรายคู่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี ( $\bar{X}=4.2023$ ) มีระดับความคิดเห็นสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ใน การทำงาน 10-20 ปี ( $\bar{X}=3.8871$ ) ซึ่งการวิจัยสอดคล้องกับ ประชา ฉายเพ็ชร (2531 : บทคัดย่อ) พบว่าครูที่มีอายุราชการต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ พฤติกรรมภาวะผู้นำของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอแตกต่างกันและสอดคล้อง กับ จุไรรัตน์ มณีรัตน์ (2528 : 30) พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน

มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมแตกต่างกัน 2 ด้าน จาก 8 ด้าน แต่ไม่สอดคล้องกับ สมศักดิ์ หาญณรงค์ชัย (2532 : 115) พบว่าคณะกรรมการสภาตำบลที่มีระยะเวลาการทำงานในสภาตำบลที่ต่างกันมีความคิดเห็นในด้านการยอมรับนวัตกรรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นในส่วนนี้เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2

ที่ปรากฏผลการวิจัยเช่นนี้ อาจเป็นเพราะ

2.2.1 ความคิดของครูที่มีต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ ความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ ความมีจิตเจตม่งมั่นในการพัฒนา มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม และการยอมรับนับถือ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูถึงแม้จะมีประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน แต่เมื่อได้ร่วมกันทำงานเพื่อพัฒนาชนบทแล้วก็มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทมีความจำเป็นสำหรับผู้ใหญ่บ้านก็คือ 1) ความรู้ความสามารถ เพราะผู้ใหญ่บ้านเป็นที่ยอมรับ เชื่อฟัง ปฏิบัติตามของชาวบ้าน 2) ความเป็นผู้นำ เพราะในการพัฒนาจำเป็นต้องมีผู้นำให้คำปรึกษา ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ 3) ความมีจิตเจตม่งมั่นในการพัฒนา เพื่อให้มีผู้นำที่มีความมานะบากบั่นทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม 4) คุณธรรม เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้ใหญ่บ้าน เพราะการที่มีผู้นำที่มีคุณธรรมประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ยุติธรรม เสียสละ มีเมตตา กรุณา ย่อมเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้าน 5) มนุษยสัมพันธ์ มีส่วนช่วยให้ผู้ใหญ่บ้านสามารถเข้ากับชาวบ้านได้ดี และ 6) การยอมรับนับถือ มีส่วนช่วยให้ชาวบ้านเชื่อฟัง ร่วมมือในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกันทั้ง 6 ลักษณะดังกล่าว

2.2.2 ครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี เป็นบุคลากรที่จบการศึกษาวินัยใหม่ ๆ ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และส่วนใหญ่เป็นวิทยุหนุ่มสาวจะมีความสนใจเทคโนโลยีใหม่ ๆ มีความกระตือรือร้นในการทำงานและการรับรู้ข่าวสารอย่างสม่ำเสมอจึงมีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะด้านการยอมรับนวัตกรรมเป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ความคิดใหม่ ๆ มาถ่ายทอดเพื่อพัฒนาชุมชน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-20 ปี ส่วนใหญ่เป็นวิทยุ

กลางคนและวัยผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นช่วงที่เปื่อยในการทำงาน ไม่ค่อยกระตือรือร้นอาศัย ประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา ยึดติดค่านิยมเก่า ๆ จึงทำให้มองเห็นว่าคุณลักษณะ ด้านการยอมรับนวัตกรรมของผู้ใหญ่บ้านนั้นไม่จำเป็นมากนัก ด้วยเหตุดังกล่าวจึง ทำให้ครูที่มีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นในด้านการ ยอมรับนวัตกรรมมากกว่าครูที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน 10-20 ปี

2.3 จำแนกตามระดับการศึกษา ความคิดเห็นของครูที่มีระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรีและครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไปพบว่า มีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยที่ครูที่มีระดับการ ศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไปมีระดับความคิดเห็นสูงกว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำ กว่าปริญญาตรีทั้ง 7 ลักษณะ ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ( $p=0.0000$ ) ความ เป็นผู้นำ ( $p=0.0000$ ) ความมีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนา ( $p=0.001$ ) มนุษยสัมพันธ์ ( $p=.001$ ) คุณธรรม ( $p=0.0000$ ) การยอมรับนวัตกรรม ( $p=0.002$ ) และการ ยอมรับนับถือ ( $p=0.001$ ) ดังนั้นจึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้ การที่ปรากฏ ผลการวิจัยเช่นนี้ อาจเป็นเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของบุคคลอย่างมีระบบเพื่อให้บุคคลมีความรู้ ทักษะและเจตคติในเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยมุ่งหมายที่จะให้บุคคลที่ผ่านการศึกษาไปแล้วสามารถที่จะนำสิ่ง ที่ได้รับไปเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ จึงเป็นผลให้ครูที่มีระดับ การศึกษาดังแต่ปริญญาตรีขึ้นไปมีระดับความคิดเห็นสูงกว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ปริญญาตรีผลการวิจัยสอดคล้องกับผลงานของ รัฐธูระ สิริธรังศรี (2525 : 49) พบว่า สมาชิกสภาจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน จะมีทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการ วิจัยของ วาสนา บุญรอด (2535 : 114) พบว่า ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนที่มีระดับ การศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อบทบาทที่คาดหวังของผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนในการพัฒนา ชุมชน ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ สมศักดิ์ หาญณรงค์ชัย (2533 : 118) พบว่าครูผู้ชายกับครูผู้หญิงที่มีวุฒิต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูใหญ่ ที่พึงปรารถนาไม่แตกต่างกัน

2.4 จำแนกตามภูมิสำเนา ความคิดเห็นของครูที่มีภูมิสำเนาในอำเภอปฏิบัติ ราชการและภูมิสำเนานอกอำเภอปฏิบัติราชการพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ คุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาของผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้ง

7 ลักษณะ ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ ความมีจิตมุ่งมั่นในการพัฒนา มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม การยอมรับนวัตกรรมและการยอมรับนับถือ ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูนั้นไม่ว่าจะมีภูมิสำเนาอยู่ที่ใด เมื่อมาปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ก็ต้องมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนโดยเฉพาะกลุ่มผู้ปกครองของนักเรียน กลุ่มผู้นำท้องถิ่นและกลุ่มคณะกรรมการศึกษาโรงเรียน จึงทำให้ครูมีความสัมพันธ์กับท้องถิ่นเหมือนกัน มีผลทำให้ครูและมีความรู้ลึกมีความคิดเห็นในเรื่องคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนา ชนบทของผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกันผลการวิจัยสอดคล้องกับ สุพรรณิ สมบัติธีระ (2529 : 133) พบว่า ครูที่มีภูมิสำเนาต่างกันมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พัฒนาชุมชนของครูโรงเรียนมัธยมเพื่อพัฒนาชนบท ไม่แตกต่างกันและจากการวิจัยของ วันเพ็ญ อำนวย (2535 : 55) พบว่าครูที่มีภูมิสำเนาในเขตอำเภอ และนอกอำเภอปฏิบัติราชการมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับการวิจัยของ สุพงษ์ พูลสุวรรณ (2526 : 77-78) พบว่าครูที่มีภูมิสำเนา เดิมต่างกัน มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน จากการที่ครูที่มีภูมิสำเนา เดิม จึงน่าจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกันด้วย

2.5 จำแนกตามการเข้าร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านใน เขตชนบทความคิดเห็นของครูที่เคยเข้าร่วมโครงการ และครูที่ไม่เคยเข้าร่วม โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท พบว่ามีความคิดเห็นต่อ คุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกันอย่างนัยสำคัญ ทางสถิติทั้ง 7 ลักษณะ ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ ความมี จิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนา มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม การยอมรับนวัตกรรม และ การยอมรับนับถือ ดังนั้น จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การที่ผลการวิจัย เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะในปัจจุบันครูที่เคยเข้าร่วมโครงการหรือไม่เคยเข้า ร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ต่างก็มีโอกาสได้รับการ อบรมสัมมนาทางวิชาการร่วมกันอีกทั้งมีโอกาศศึกษาเอกสาร ตำราซึ่งเผยแพร่ อย่างกว้างขวาง ประกอบกับในลักษณะการปฏิบัติงานประจำนั้นมีความสัมพันธ์ ใกล้ชิดกันสามารถถ่ายทอดความรู้กันได้ และสามารถเรียนในระยะเวลาอันสั้น ได้ จึงทำให้ผู้ที่ไม่เคยเข้าร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท

และเคยเข้าร่วมโครงการ การศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท มีความคิดเห็นที่ใกล้เคียงกันผลการวิจัยสอดคล้องกับ นันทา แวสง่า (2535 : 135) พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทต่างกัน มีระดับปัญหาในการดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในชนบทที่ไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับการวิจัยของ สะมะแอ คอเลาะ (2536 : 104) พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท ต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท โดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

2.6 จำนวนตามการเป็นเลขานุการสภาตำบล ความคิดเห็นของครูที่เคยเป็นเลขานุการสภาตำบลและครูที่ไม่เคยเป็นเลขานุการสภาตำบล พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทั้ง 7 ลักษณะ ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ ความมีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนา มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม การยอมรับนวัตกรรม และการยอมรับนับถือ ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 6 ที่ตั้งไว้

การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูไม่ว่างจะมีหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากหน้าที่ครู แต่งานปฏิบัติจริงที่ทุกคนทำหน้าที่คือปฏิบัติงานในโรงเรียนจัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียนที่เหมือนกันความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ จึงไม่แตกต่างกันครั้งที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้ (2533 : 195-200) กล่าวว่าคนที่มีอาชีพเดียวกันมีความสนใจไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ทองหล่อ แก้วประยูร (2531 : 59) กล่าวว่า ภารกิจหรืองานในหน้าที่จะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความคิดและความสนใจของบุคคล คนที่มีภารกิจหรือหน้าที่เหมือนกันน่าจะมีความคิดเห็นและความสนใจไม่แตกต่างกัน

2.7 จำนวนตามตำแหน่งในขณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล ความคิดเห็นของครูที่เคยมีตำแหน่งและครูที่ไม่เคยมีตำแหน่งในขณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทั้ง 7 ลักษณะ ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความเป็นผู้นำ ความมีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนา มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม การยอมรับนวัตกรรม และการยอมรับนับถือ ดังนั้นจึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 7 ที่ตั้งไว้

การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะครูมีอาชีพและหน้าที่เหมือนกัน ได้รับการศึกษาใกล้เคียงกัน อยู่ในสภาวะแวดล้อมคล้ายคลึงกัน แม้ครูบางคน

จะมีหน้าที่พิเศษนอกเหนือออกไป แต่ยังคงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านไม่แตกต่างกันเพราะโดยหน้าที่ครูแล้วนอกจากจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีบทบาทในการบริการชุมชนและร่วมพัฒนาชุมชน ครูจึงเป็นบุคคลหนึ่งที่เป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน ทำงานร่วมกับประชาชนเป็นเหตุให้ครูที่ไม่มีตำแหน่งและมีตำแหน่งในขณะทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบลมีความคิดเห็นดังกล่าวไม่ต่างกัน เพราะต่างก็มีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทที่คล้ายคลึงกันทุกคน ใกล้เคียงกัน ดังที่กรมพัฒนาชุมชน (2528 : 78-80) ประเมินผลการฝึกอบรมคนทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล และรายงานว่าการปฏิบัติตามบทบาททางวิชาการมีระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทในระดับต่ำเป็นส่วนใหญ่มื่อมาพิจารณาถึงตัวแปรต้นที่จะมีส่วนทำให้พบความมีนัยสำคัญทางสถิติมาก เช่น การมีส่วนร่วมในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทการเป็นเลขานุการสภาตำบล และการมีตำแหน่งในการทำงานสนับสนุนการปฏิบัติการพัฒนาชนบทระดับตำบล แต่เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติการที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะจำนวนประชากรที่สุ่มได้มีโอกาเป็นบุคคลในกลุ่มที่กล่าวมานั้นมีจำนวนน้อย จึงทำให้ระดับความคิดเห็นใกล้เคียงกันและอีกอย่างก็คือระบบข่าวสารต่าง ๆ ที่ทันสมัยยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ที่ไม่มีส่วนเป็นกรรมการดังกล่าวข้างต้น สามารถมีความรู้ใกล้เคียงกันและอาจจะมาจากข้อมูลที่เก็บก็ได้

จากการเปรียบเทียบระดับเฉลี่ยของคุณลักษณะแต่ละลักษณะพบว่า ลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การยอมรับนวัตกรรม เหตุที่เป็นเช่นนี้น่าจะมาจากการให้ความสำคัญว่าความจำเป็นของผู้ใหญ่บ้านที่จะทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามระบบการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) นั้น การยอมรับนวัตกรรมของผู้ใหญ่บ้านมีความสำคัญต่ำสุดเพราะหน้าที่ตามระบบการพัฒนาชนบทแห่งชาติ การเขียนแผนโครงการเก็บข้อมูลระดับท้องถิ่น จึงเห็นความสำคัญทางนวัตกรรมเทคโนโลยีต่ำกว่าคุณลักษณะอื่น ๆ ความสำคัญน่าจะอยู่ที่การบริหารงานพัฒนาชุมชนเสียมากกว่า

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 โรงเรียนในฐานะหน่วยงานที่ผลิตบุคคลให้มีคุณภาพมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเป็นผู้นำท้องถิ่น ควรจัดสวดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อปลูกฝังให้กับนักเรียนตั้งแต่เยาว์วัย

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรศึกษาและเป็นแนวทางในการจัดฝึกอบรมบุคลากรที่จะทำงานในด้านการพัฒนาชุมชน

1.3 สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรปลูกฝังคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทให้กับบุคลากรในสังกัดและให้ความสำคัญกับงานพัฒนาชนบทให้มากยิ่งขึ้น

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน ควรจัดอบรมสม่ำเสมอเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทให้กับผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ

### 2. ข้อเสนอแนะในการทวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของบุคลากรในหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน

2.2 ควรศึกษาถึงคุณลักษณะที่ส่งเสริมการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้านในความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่นหรือของประชาชน เพื่อให้ได้คุณลักษณะที่เป็นส่วนรวมของท้องถิ่นนั้น

2.3 ควรศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและคาดหวังในการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้าน

2.4 ควรศึกษาผลการปฏิบัติงานการพัฒนาชนบทของผู้ใหญ่บ้าน

2.5 ควรศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ ในการพัฒนาชนบท